

Panoptikum, numer „Deleuze. Łączenia” jeszcze przez dwa miesiące w sprzedaży w salonach Empik na terenie całego kraju!

Pomysł na zorganizowanie całego numeru wokół tematyki deleuzjańskiej wziął się z obserwacji dysproporcji publikacyjnej w temacie Deleuze’a w Polsce i w krajach anglosaskich. W związku z tym numer „otwarty” jest na to, co najciekawsze u nas i „na zewnątrz”. Wśród autorów nowego numeru Panoptikum znalazła się holenderska badaczka Deleuze’a Patricia Pisters, redaktor naczelny kwartalnika *Deleuze Studies* (Edinburgh University Press) Ian Buchanan czy William Brown, współredaktor tomu *Deleuze and Film* (2012). Polskiego bieguna tekstów nie byłoby oczywiście bez prof. Małgorzaty Jakubowskiej (Uniwersytet Łódzki), prekursorki kierunku myślenia Deleuzem w polskim filmoznawstwie.

Z wprowadzenia do numeru „Deleuze. Łączenia”:

„(...) Gdy porównać rozległość biblioteki narosłej wokół pism Deleuze’a ogniskujących zagadnienie kina i kultury audiowizualnej w krajach anglosaskich (*readery*, przewodniki, leksykony) i przyległość tego kierunku myślenia w Polsce, przepaść jest ogromna. Schizoanaliza jako obszar badań będący pokłosiem nadal nieprzetłumaczonego *Anty-Edypa* nie ma w polskim filmoznawstwie wręcz żadnej reprezentacji. Można by tu zaryzykować twierdzenie, że niechęć do użycia tego zestawu „narzędzi” byłaby odwrotnie proporcjonalna do wciąż aktualnego „neoformalnego” Davida Bordwella, wypowiadającego się z kontestowanego przez Deleuze’a pułapu myślenia zogniskowanego na twardym estetycznym centrum. Tożsama z tym modelem dyskursu jest polityka reprezentacji. Kultura „korzenia palowego” jest kulturą naśladownictwa. Nawet kiedy Bordwell opisuje negocjowanie zasad klasycznej narracji filmowej przez struktury narracyjne kina artystycznego, nadal opowiada się wobec modelu filmu realistycznego. Druga postać książki, o której wspomina i wobec której opowiada się Deleuze, to korzeń wiązkowy, charakterystyczny dla współczesności. „Tutaj korzeń zasadniczy uległ zniszczeniu, w jego miejsce powstaje wiele równorzędnych korzonków.” Deleuze wskazuje, że mimo tego, iż rzeczywistość naturalna rozwija się bez korzenia głównego, to jej jedność istnieje nadal jako minionia lub przyszła, jako możliwa. „(...) jedność nadal króluje w podmiocie. Świat stał się chaosem, ale książka nadal pozostała obrazem świata.” Zarówno korzeń palowy, jak i wiązkowy są odbiciem myśli osiadłej i traktują sztukę jako naśladowanie. „Twardym centrum” pozostaje narracja kina klasycznego, korzeń wiązkowy odpowiada propozycji opisu europejskiego kina artystycznego. Pozorne rozproszenie, rozluźnienie struktury swoją tożsamość uzyskuje nadal dzięki odwołaniu do klasycznej matrycy narracyjnej, w której jedne działania, podporządkowane logice przyczynowo-skutkowej, wynikają z innych, a cała formuła podąża w stronę standaryzacji, przewidywalności i typizacji, podług nadrzędnego imperatywu ujednolicania wszystkich możliwych składników dzieła filmowego: tematyki, rozwiązań dramaturgicznych, aktorów-gwiazd, przy absolutnym prymacie opowiadanej historii. Dałoby się to napięcie zresztą przedstawić w formie uproszczonej opozycji zintegrowanej filmowej estetyki wobec zdeterytorializowanej myśli odrzucającej wszelką „macierzyńsko-ojcowską” narrację.

(...)

Publikowana na łamach tego numeru Patricia Pisters do schedy po Deleuzie dodaje jeszcze pojęcie neuro-obrazu, który można właściwie uznać za przypadek kina obrazu-czasu spod znaku „sieci

2.0". Rządziłaby nim serialna i remiksowa logika baz danych, główne znamię kultury cyfrowej oraz trzecia (po dwóch wcześniejszych etapach rozwoju kina) synteza czasu. Zdaniem autorki ma on charakter mieszany, ponieważ powtarza i miksuje wcześniejsze systemy obrazowania i ich porządki czasowe. Pisters w swojej koncepcji trzeciego obrazu nawiązuje bezpośrednio do spostrzeżenia Deleuze'a – „mózg jest ekranem” – i do jego twierdzenia, że w celu zrozumienia i oceny obrazu audiowizualnego należy odwołać się do biologii mózgu.

Pułap zainteresowania Deleuzem „meta/modernistycznym” w Polsce też daje się sprowadzić do kilku zaledwie pozycji: prekursorskiej publikacji Małgorzaty Jakubowskiej, *Teoria kina Gillesa Deleuze'a: filozoficzna diagnoza kultury wizualnej XX wieku* i jej późniejszej wykładni kina Wojciecha Jerzego Hasa, konsekwentnie prowadzonej w deleuzjańskiej optyce, próby przełożenia Deleuze'a na proces rozumienia animacji filmowej czy sposobu istnienia ciała w obrazie filmowym. Przy czym warto pamiętać o koniecznym przesunięciu: przyrost publikacji angielskojęzycznych nastąpił też dopiero w przeciągu ostatnich 7 lat. David Martin-Jones odnotowuje, że jeszcze w latach 90., a nawet i w pierwszej dekadzie XXI wieku badacze „używający Deleuze'a” w obszarze filmoznawstwa byli marginalizowani, w ramach swojej dyscypliny skazani na pozycję nieuprzywilejowaną. Ten sam autor we wstępie do *Deleuze and World Cinemas* (2011), książki adaptującej narzędzia wyprowadzone głównie z *Kino 1. Obraz-czas. 2. Obraz-ruch* odnotowywał już zmianę dominującego paradygmatu teoretycznego łącząc ją właśnie z Deluzjańską nauką o kinie, która miałaby przejąć wcześniejszą rolę psychoanalizy. Być może ciągle jeszcze jesteśmy w przededniu otwarcia się na Deleuze'a, a może rozdział ten został ostatecznie zaprzepaszczony.”

Grażyna Świętochowska

„Panoptikum” (nr ISSN 1730 – 7775) to wydawany przez Uniwersytet Gdański rocznik poświęcony kulturze audiowizualnej. Zob. <http://cwf.ug.edu.pl/ojs/>

Na jego łamach publikowane są zarówno oryginalne artykuły w zainicjowanym przez redakcję monograficznym kluczu tematycznym, jak i wiodące tłumaczenia z zakresu filmoznawstwa, nowych mediów oraz sztuk wizualnych. Zgodnie z częścią B wykazu punktowanych czasopism naukowych (poz. 1547), ogłoszonego przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego dnia 17 grudnia 2013 r., za publikację w "Panoptikum" przyznaje się 6 punktów.

"Panoptikum" jest indeksowane w następujących bazach danych:

CEJSH <http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.cejsh-5795eed-8f01-44a6-85e5-da899fc53376>

BazHum <http://www.bazhum.pl/bib/journal/610/>

CEEOL (The Central and Eastern European Online Library)

<http://www.ceeol.com.aspx/publicationdetails.aspx?publicationid=b56c5bc8-b6a1-46ec-9457-37bca61194d6>

PBN (Polska Bibliografia Naukowa) <https://pbn.nauka.gov.pl/journals/43262>

POL-index (w trakcie procesu ewaluacji)

Index Copernicus <http://journals.indexcopernicus.com/Panoptikum,p132,3.html>

ProQuest – FIAF International Index to Film Periodicals / FIAF International Index to Film Periodicals Plus (w trakcie procesu importowania danych)